

Bilingüisme i educació

IGNASI VILA.

El català i el castellà en el sistema educatiu de Catalunya.
Editorial Horsori, Barcelona, 1995.
Col·lecció Quaderns per a l'anàlisi, núm. 8, 112 pàgines.

Ignasi Vila i Mendiburu és catedràtic i director del Departament de Psicologia de la Universitat de Girona. Especialista en qüestions relacionades amb l'adquisició del llenguatge, educació bilingüe i escola infantil, dirigeix la prestigiosa revista *Comunicación, Lenguaje y Educación* i és assessor de la *Revista de Educación* que publica el Ministeri d'Educació i Ciència. Abans de treballar a la UdG, ara farà uns tres anys, havia estat professor de la Universitat de Barcelona i havia dirigit el seu ICE (Institut de Ciències de l'Educació) entre els anys 1987 i 1991.

Convé, em penso, fer aquesta breu presentació de l'autor del llibre per explicar dues coses: una, el fet que encara sigui poc conegut a les nostres comarques i dues, que es tracta d'un investigador i professor prestigiós i reconegut.

El català i el castellà en el sistema educatiu de Catalunya és un llibre important perquè justifica, amb arguments científics contrastats i amb tota una bateria de dades empíriques, que la immersió lingüística és un bon mètode per assegurar als alumnes de llengua familiar castellana una plena competència en les dues llengües oficials a Catalunya. I aquest, com és prou sabut, ha estat el centre d'una polèmica social i política, sustentada més en grans paraules que en la fredor de les dades i la prudència de la ciència.

És, per altra banda, un llibre bel·ligerant en la defensa de la normalització de la llengua catalana i en la defensa del bilingüisme individual. És, encara, un testimoni de l'esforç de mestres i famílies, Generalitat i ajuntaments, per fer possible un sistema educatiu que permetés als escolars de dominar el català i el castellà independentment de la seva llengua familiar.

El primer capítol analitza les bases de l'educació bilingüe i el model d'immersió lingüística. L'objectiu de l'educació bilingüe és el de «possibilitar el domini d'una llengua a la qual l'escolars no té accés en el seu entorn social-familiar, sense que això comporti cap disminució respecte al desenvolupament de la seva pròpia llengua o al seu rendiment acadèmic». I per aconseguir-lo el recurs més eficaç és el d'utilitzar la llengua que s'ha d'aprendre com a instrument d'ensenyament, és a dir, que més que fer moltes hores de llengua, es tracta d'aprendre la nova llengua fent-la servir per aprendre altres coses.

El model d'immersió lingüística descansa en una hipòtesi i en un context. La hipòtesi: en condicions pedagògiques apropiades, el progrés en la competència d'una llengua afavoreix un progrés paral·lel en l'altra llengua (és a dir, que saber català manté i millora la competència en llengua castellana). I el context: en les societats on hi ha la voluntat política d'aconseguir una

societat bilingüe, l'èmfasi s'ha de posar en convertir els monolingües (els castellanoparlants, en el nostre cas) en bilingües i cal donar prioritat, en els inicis de l'escolarització, a la llengua que té menys possibilitats de desenvolupar-se (òbviament, el català).

Els dos capítols següents expliquen, a partir de diversos estudis i recerques, quina és la competència lingüística dels escolars a Catalunya i quins han estat els resultats del programa d'immersió lingüística adoptat l'any 1983. Aquestes són algunes de les conclusions:

– Els escolars de Catalunya, independentment de la seva llengua familiar, tenen un elevat coneixement del castellà, però existeixen molts escolars que dominen poc el català.

– El coneixement del català escrit s'explica fonamentalment per la llengua utilitzada en l'ensenyament i pel nivell socioprofessional dels pares. En canvi l'escola es mostra poc potent pel que fa al català oral.

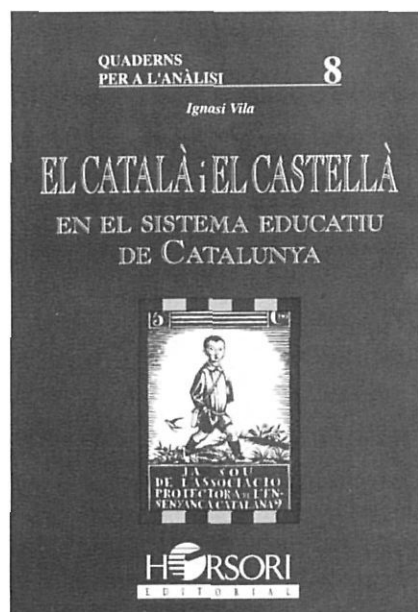
– El coneixement de la llengua castellana depèn fonamentalment de les capacitats individuals dels escolars, com l'edat, la motivació o les aptituds.

– El programa d'immersió lingüística promou un bon coneixement de les dues llengües i possibilita actituds positives cap a ambdues.

– Els escolars de la immersió obtenen resultats acadèmics semblants als alumnes escolaritzats en la pròpia llengua.

El darrer capítol assenyala algunes qüestions problemàtiques i que caldria modificar per seguir avançant. Una és la competència lingüística del professorat, que, en molts casos, no ofereixen un model adequat de llengua. L'altra és la poca presència de la llengua oral a les escoles i la insistència en els seus aspectes formals en detriment del seu vessant instrumental i comunicatiu. El darrer és el desfasament entre el coneixement i l'ús de la llengua, tot i que, per a l'autor, «l'ús que fan els escolars de la llengua catalana en les seves relacions informals és més elevat del que moltes vegades es pensa».

Aquesta és, en apretada síntesi, l'aportació del llibre d'Ignasi Vila. Ni les coses es fan perquè sí, en iniciar-se, ni, un cop endegades, ens podem estalviar l'esforç d'avaluació i reflexió per comprovar si responen als objectius proposats i per detectar-ne les errades i les insuficiències. És aquí on la Universitat pot trobar el seu lligam amb la societat i

on la societat ha de ser exigent amb una institució sovint massa allunyada de les seves preocupacions.

Però l'obra que comentem –no podia ser d'altra manera– ens obre nous interrogants: esmentem-ne alguns. L'educació bilingüe implica que l'alumne triï la llengua que vol utilitzar en els seus intercanvis lingüístics i que el professorat sigui efectivament bilingüe. Avui a casa nostra hi ha molta gent que parla llengües desconegudes pels professors i que no tenen cap presència social: com garantir per a aquests alumnes un bon aprenentatge de les dues llengües oficials a Catalunya i el respecte i manteniment, si escau, de la seva llengua familiar?

Els problemes reals de l'educació bilingüe tenen poc a veure amb les escoles franceses, angleses o alemanyes que funcionen a casa nostra. En canvi, sí que les escoles ordinàries han de fer front al repte d'ensenyar una llengua estrangera a partir dels 8 anys i, en alguns casos, una segona llengua estrangera a partir dels 10 o 12 anys: calen orientacions clares i recursos adients per fer que aquest repte esdevingui una realitat estimulante i no una font de conflictes.

El Departament d'Ensenyament obliga tots els centres de Catalunya a fer un Projecte Lingüístic apropiat a les seves necessitats. Si l'objectiu és que al final de l'escolaritat obligatòria tots els alumnes siguin plenament competents en les llengües catalana i castellana, sembla evident que els camins per arribar-hi han de ser diferents en funció del tipus d'alumnes i de professors que disposin. Si això en alguns casos vol dir forçar la màquina del català, en d'altres voldrà dir potenciar el coneixement del castellà, especialment a nivell oral, ja que no ens podem refiar només del coneixement informal. En aquests moments ja hi ha escoles privades, d'aquestes que s'anuncien als diaris, que al costat de les piscines i les aules d'informàtica argumenten, com a esquer, que garanteixen una competència oral i escrita en llengua castellana. Preneu-ho com un símptoma.

Estem, doncs, davant d'un llibre necessari, llegidor i suggerent.

Xavier Besalú

L'Edat Mitjana a Llançà

BADIA, Joan; BOFARULL, Benjamí; BORRÀS, Rafael; CARRERAS, Enric; PIÑERO, Miquel D.

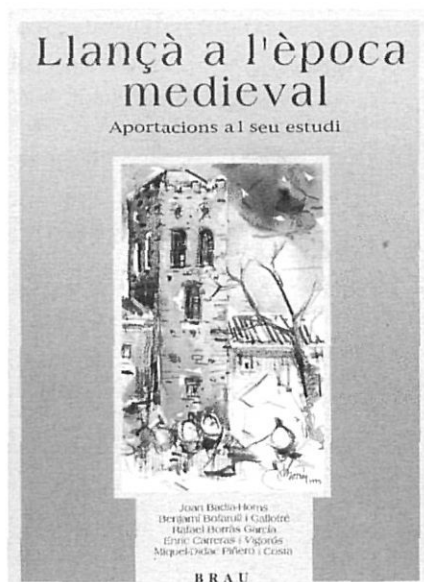
Llançà a l'època medieval.
Edicions El Brau, 1996.

D'un temps ençà, les facilitats de comunicació i d'investigació han permès l'aparició d'una sèrie de monografies de caràcter local, que serà collida amb evident satisfacció pels historiadors, els investigadors i els afeccionats.

La darrera mostra d'aquesta sèrie –que nosaltres sapiguem– és la que, amb el títol que encapçala aquestes ratlles, han publicat les Edicions El Brau, original de Joan Badia i Homs, Benjamí Bofarull i Galofré, Rafael Borràs i García, Enric Carreras i Vigorós i Miquel Dídac Piñero i Costa, sota el patrocini de l'Ajuntament de Llançà i de la Diputació de Girona.

El llibre, interessantíssim en tots sentits, ho és més, encara, per a un alt-empordanès com el que signa aquest comentari, que estima la seva comarca nadiua, els seus monuments i la seva història.

Després d'un breu «Cancel·la» del senyor Josep Maria Salvatella i Suñer,

Alcalde de la vila llançanenca i Diputat al Parlament de Catalunya, i d'una «Justificació» dels autors, el llibre entra de ple en el tema del Llançà medieval. Els autors el divideixen en tres grans apartats: «els precedents», «les esglésies preromàniques i romàniques» i «el territori, el poblament».

La primera part ens parla dels sepulcres megalítics de Llançà i la seva rodalia i dels jaciments arqueològics del Castellar, una antiga illa avui unida a la costa, i del Montperdut, un paratge aspre i desèrtic, situat entre els municipis de Llançà, al nord, i de Vila-juïga, al sud.

La segona part, per a nosaltres la més interessant, intitulada «Les esglésies preromàniques i romàniques», presenta un estudi exhaustiu dels temples medievals del terme de Llançà, des del punt de vista documental, arquitectònic i històric. Des de l'antiga església de Sant Martí de Vallmala, propietat que fou del monestir de Sant Esteve de Banyoles, amb l'estudi de la llàntia romànica trobada durant la neteja del seu recinte, fins a l'antiga parròquia de Sant Vicenç de Llançà, amb el seu campanar de torre, única resta del desaparegut edifici romànic, Joan Badia i els seus col·laboradors ens porten a l'església del Terror o de Sant Genís i a la de Sant Silvestre de Valleta, citades tantes vegades en la documentació del monestir de Sant Pere de Rodes, senyor de la vila de Llançà i d'una gran part del seu terme.

Les pàgines dedicades a Sant Martí de Vallmala –un monument descobert pel propi Joan Badia i Homs i rescatat de l'oblit per obra d'ell mateix i dels seus amics empordanesos– són de les més reeixides del llibre que comentem, juntament amb les que fan referència a Sant Silvestre de Valleta, l'acta de con-